
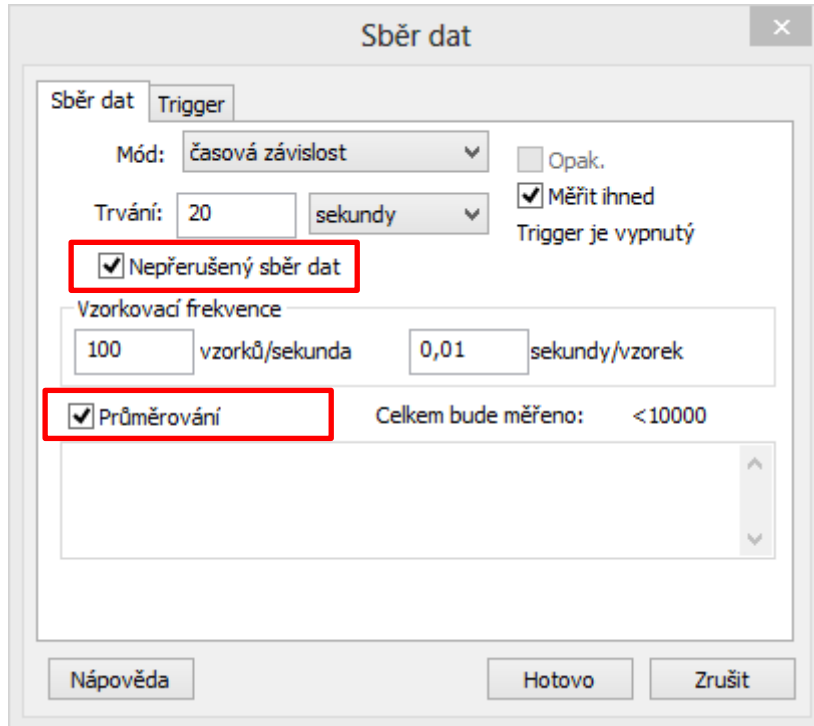

G2 – Laboratorní práce č. 6
Určení hustoty tělesa a kapaliny pomocí Archimédova zákona
Postup práce

Pomůcky: siloměr DFS-BTA, LQmini, různé válečky, kádinka s kapalinou

Postup práce: Nastavte na siloměru rozsah ± 10 N a připojte ho k dataloggeru. Spusťte program Logger Pro a pomocí na kartě **Sběr dat** nastavte dobu měření na 20 s, vzorkovací frekvenci 100 Hz a **zatrhněte**

Obr. 1 Nastavení parametrů měření.

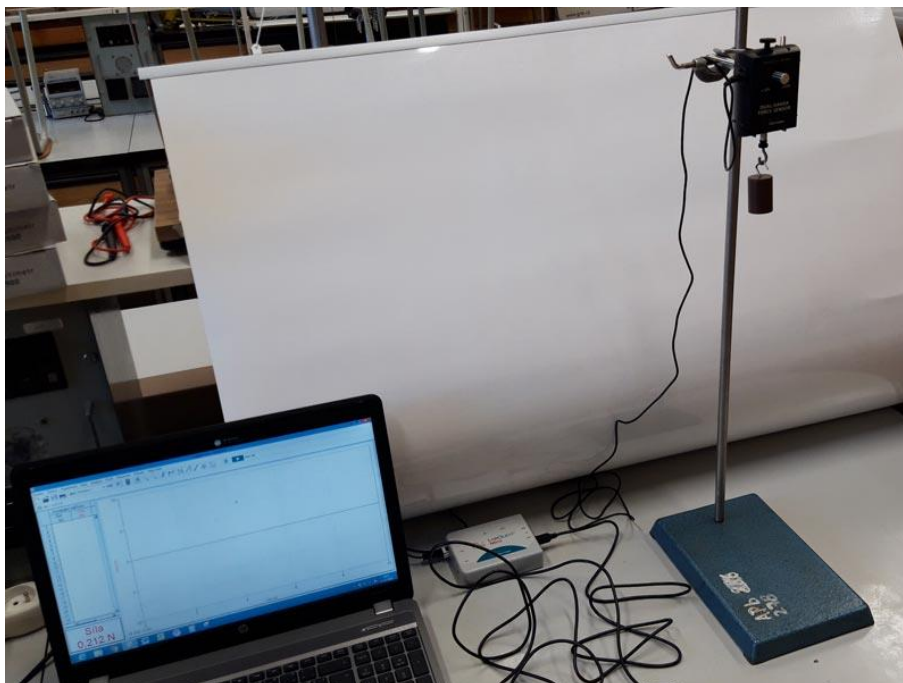
Obr. 2 Zvážení a změření rozměrů válečku.

Nejprve **1** krát zvažte hmotnost válečku a hodnoty запиšte do protokolu. Posuvným měřidlem změřte jednu průměr d a výšku h válečku, viz obr. 2. Hodnoty запиšte do protokolu.

G2 – Laboratorní práce č. 6
Určení hustoty tělesa a kapaliny pomocí Archimédova zákona
Postup práce

Úkol 1. Určení hustoty válečku pomocí vztlakové síly

- a) Do siloměru zasuňte kovovou tyč, upevněte ji pomocí šroubu a siloměr upevněte na laboratorní stojan, viz obr. 3.

Obr. 3 Zavěšení válečku na siloměr.

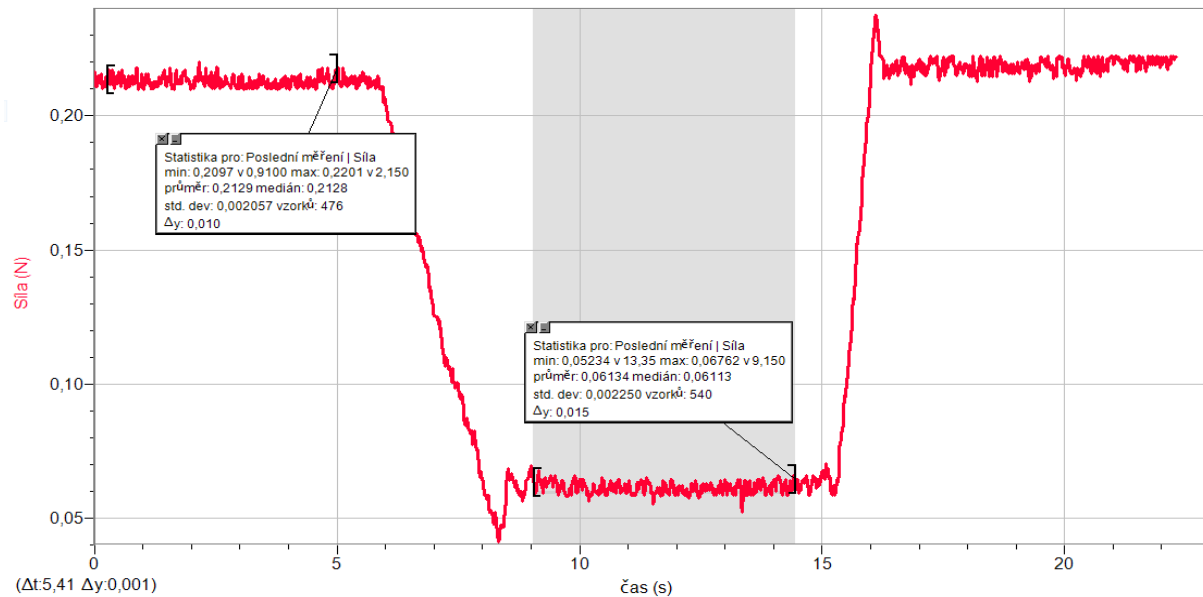
- Vynulujte siloměr**, zavěste na siloměr první váleček a spusťte měření. Po cca 5 s vezměte kádinku s kapalinou a opatrně do ní **zcela ponořte váleček zavěšený na siloměru**, viz obr. 4.

Obr. 4 Ponoření válečku do kapaliny.

G2 – Laboratorní práce č. 6
Určení hustoty tělesa a kapaliny pomocí Archimédova zákona
Postup práce

Váleček ponechte v kapalině cca 5 s a pak opět kádinku s vodou odstraňte. **Před dalším měřením osušte váleček. Celkem proved'te 5 měření.** Na obr. 5 je ukázka průběhu měření.

Obr. 5 Graf měření vztlakové síly.

- b) Na grafu vyberte oblast odpovídající stavu před ponořením válečku do kapaliny, kde je síla přibližně konstantní, viz obr. 5. $\frac{1}{2}$ nocí nástroje *Statistika* určete průměrnou hodnotu tíhové síly F_{G1} a zapište do tabulky.
- c) Dále vyberte v grafu oblast odpovídající válečku ponořenému zcela do kapaliny a opět pomocí nástroje *Statistika* určete průměrnou hodnotu tíhové síly F_{G2} a zapište do tabulky.
- d) Zkopírujte pod tabulku do protokolu jeden vzorový naměřený graf se statistikami.
- e) Z rozdílu tíhových sil vypočítejte velikost vztlakové síly $F_{vz} = F_{G1} - F_{G2}$. Ze vztahu $F_{vz} = V\rho_k g$ vyjádřete a vypočítejte objem tělesa V a zapište do tabulky 1, $g = 9,81 \text{ m s}^{-2}$.
- f) Ze zjištěného objemu a změřené hmotnosti vypočítejte hustotu válečku a zapište do tabulky 1.
- g) Z pěti naměřených hodnot určete pomocí MS Excel průměrnou hodnotu hustoty válečku a absolutní nejistotu $\Delta\rho$, kterou zaokrouhlete na jednu platnou číslici. Pak stejným způsobem zaokrouhlete i průměrnou hustotu. Pod tabulku zapište výsledek ve tvaru: $\rho = (\bar{\rho} \pm \Delta\rho) \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$
- h) V MFChT nebo na internetu vyhledejte hustoty pevných látek a určete z jakého materiálu je váleček vyroben. Do protokolu porovnejte tabulkovou hodnotu s vypočítanou hodnotou. V případě více podobných hodnot hustoty různých materiálů uvažujte vizuální podobu válečku a dostupnost materiálu. Např., vyjde-li vám průměrná hustota $(8800 \pm 100) \text{ kg/m}^3$, může se jednat podle tabulek o nikel (8900 kg/m^3) nebo o měď (8960 kg/m^3) nebo mosaz ($8400\text{--}8750 \text{ kg/m}^3$). Rozhodnout pak musíte podle barvy válečku případně dalších vlastností materiálu.

G2 – Laboratorní práce č. 6
Určení hustoty tělesa a kapaliny pomocí Archimédova zákona
Postup práce

Náhled tabulky 1 a vypracování:

Průměr válečku: $d = \dots\dots\dots$ cm, **poloměr válečku** $r = \dots\dots\dots$ cm

Výška válečku: $h = \dots\dots\dots$ cm

Hustota kapaliny: $\rho_k = \dots\dots\dots$ $\text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$ (najdete v MFChT)

Objem válečku: $V = F_{vz} / \rho_k g = \dots\dots\dots$ m^3 (počítáte 5x)

Tabulka 1 – Určení hustoty kovového válečku.

Č. měření	m (kg)	F_{G1} (N)	F_{G2} (N)	F_{vz} (N)	V (m^3)	ρ ($\text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$)
1	0,0426	0,2129	0,06134	0,15156	0,000015156	2811
...	0,0426				0,000015187	2805
5	0,0426				0,000014781	2882

Popisná statistika v MS Excel pro hustotu válečku:

$\Delta\rho = \dots\dots\dots$ $\text{kg} \cdot \text{m}^{-3} \cong \dots\dots\dots$ $\text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$ (zaokrouhlení na 1 platnou číslici)

$\bar{\rho} = \dots\dots\dots$ $\text{kg} \cdot \text{cm}^{-3} \cong \dots\dots\dots$ $\text{g} \cdot \text{cm}^{-3}$ (zaokrouhlení podle $\Delta\rho$)

Výsledný zápis hustoty válečku:

$\rho = (\dots\dots\dots \pm \dots\dots\dots) \text{g} \cdot \text{cm}^{-3} = (\dots\dots\dots \pm \dots\dots\dots) \text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$

Závěr 1:

Porovnáním s tabulkovými hodnotami se naměřená hustota nejvíce blíží svou hodnotou hustotě hliníku $\rho_{Al} = 2700 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$. Námi naměřená hodnota $2810 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$ je o 4 % větší než tabulková hodnota, což je v dobré shodě.

Úkol 2. Určení hustoty kapaliny pomocí vztlakové síly

V první části postupujte stejně jako u úkolu č. 1, bod a) – d). Tabulku očísľujte jako tabulka 2.

e) Z rozdílu tíhových sil vypočítejte velikost vztlakové síly $F_{vz} = F_{G1} - F_{G2}$. Ze vztahu $F_{vz} = V\rho_k g$ vyjádřete a vypočítejte hustotu kapaliny a zapište do tabulky 2, $g = 9,81 \text{ m s}^{-2}$.

f) Z pěti naměřených hodnot určete pomocí MS Excel průměrnou hodnotu hustoty kapaliny a absolutní nejistotu $\Delta\rho_k$, kterou zaokrouhlete na jednu platnou číslici. Pak stejným způsobem zaokrouhlete i průměrnou hustotu kapaliny. Pod tabulku zapište výsledek ve tvaru:
 $\rho_k = (\bar{\rho}_k \pm \Delta\rho_k) \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$.

g) V MFChT nebo na internetu vyhledejte hustoty kapalin a určete, o jakou jde kapalinu.

G2 – Laboratorní práce č. 6
Určení hustoty tělesa a kapaliny pomocí Archimédova zákona
Postup práce

Náhled tabulky 2 a vypracování:

Průměr válečku: $d = \dots\dots\dots$ cm, **poloměr válečku** $r = \dots\dots\dots$ cm

Výška válečku: $h = \dots\dots\dots$ cm

Objem válečku: $V = \pi r^2 h = \dots\dots\dots \text{cm}^3 = \dots\dots\dots \text{m}^3$ (počítáte 1x)

Hustota kapaliny: $\rho_k = \frac{F_{vz}}{Vg} = \dots\dots\dots \text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$ (počítáte 5x)

Tabulka 2 – Určení hustoty kapaliny.

Č. měření	F_{G1} (N)	F_{G2} (N)	F_{vz} (N)	V (m ³)	ρ_k (kg·m ⁻³)
1	0,2129	0,06134	0,15156	0,0000152	950
...				0,0000152	980
5				0,0000152	1010

Popisná statistika v MS Excel pro hustotu kapaliny:

$\Delta\rho_k = \dots\dots\dots \text{kg} \cdot \text{m}^{-3} \cong \dots\dots\dots \text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$ (zaokrouhlení na 1 platnou číslici)

$\overline{\rho_k} = \dots\dots\dots \text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$ (zaokrouhlení podle $\Delta\rho_k$)

Výsledný zápis hustoty kapaliny:

$\rho_k = (\quad \pm \quad) \text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$

Závěr 2:

Porovnáním s tabulkovými hodnotami se naměřená hustota kapaliny nejvíce blíží svou hodnotou hustotě vody $\rho_{\text{voda}} = 1000 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$. Námi naměřená hodnota $950 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$ je o 5 % menší než tabulková hodnota, což je ještě přijatelná odchylka.